

ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ ОСОБИСТІСНИХ НАРАТИВІВ У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Хоменко Л. М. аспірант Інституту психології

імені Г.С. Костюка НАПН України

<https://orcid.org/0009-0007-3234-689X>

Рудницька С. Ю. доктор психологічних наук, професор,
завідувачка лабораторії когнітивної психології

Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

<https://orcid.org/0000-0002-0141-6337>

У статті проаналізовано динаміку змін особистісних наративів у процесі психологічного супроводу внутрішньо переміщених осіб під час війни. Представлено типологію трансформацій, критерії оцінки їх вираженості, приклади текстів до та після наративної інтервенції. Обґрунтовано практичне значення запропонованого психологічного інструментарію в контексті психотерапевтичної практики.

Ключові слова: особистість; наратив; життєва компетентність; внутрішньо переміщені особи; війна; психологічний супровід; трансформація наративу.

Вступ. В умовах воєнного стану, спричиненого російським широкомасштабним вторгненням в Україну, питання розвитку життєвої компетентності набуває особливого соціального значення та наукової актуальності (Sala, Punie, Garkov, & Cabrera, 2020; Johnson, Noble, Slavin, & Hartshorne, 2022; Paul, & Erin, 2020). Війна, яка принесла з собою руйнування, страждання та масове переміщення населення, водночас висунула перед суспільством та державою низку складних викликів. Зокрема нагальним питанням постає проблема внутрішньо переміщених осіб, які зіткнулися не лише з втратою дому та звичного способу життя, але й з необхідністю адаптації до нових, часто непростих умов існування в принципі.

У цьому контексті ефективним інструментарієм конструювання та реконструювання власного життєвого досвіду постають наративні практики, що дозволяють особистості знаходити сенс у подіях мінливого повсякдення, формувати стратегії поведінки, спрямовані на розв'язання важливих життєвих задач (Brockmeier, Harré, & Brockmeier, 2001; Crossley, 2000; Rosenthal, 2006).

Наративний підхід, заснований на ідеї конструювання індивідом особистого досвіду через розповіді (Bruner, 1987; Sarbin, 1986; Schmid, 2010), виступає ефективним засобом саморефлексії та осмислення пережитого. Завдяки особистісним

наративам внутрішньо переміщені особи отримують можливість глибше усвідомити власні цінності, мотиваційні орієнтири та життєві цілі, формуючи цілісне уявлення про власне «Я» в умовах кризи, спричиненої війною.

Застосування наративних практик у психологічній допомозі внутрішньо переміщених осіб сприяє розвитку життєвої компетентності, підтримує ефективне вирішення ключових екзистенційних задач, посилює психологічну резильєнтність, активізує процеси самоусвідомлення та формування адаптивних стратегій поведінки в умовах війни.

Мета статті: схарактеризувати динаміку особистісних наративів у процесі психологічного супроводу внутрішньо переміщених осіб в умовах війни в Україні.

Теоретичне підґрунтя. До значних напрацювань наративної психології правомірно віднести дослідження проблем наративного інтерв'ю (Atkinson, 2007); наративних практик (White, 2010); наративної терапії (Friedman, & Combs, 1996); структурно-змістовної структури наративів (Herman, 2009); специфіки наративного аналізу (Brockmeier, Harré, & Brockmeier, 2001); особливостей текстів автонаративів (McAdams, 2008) та можливостей їх реконструкції (Rosenthal, 1993); розвитку наративної компетентності особистості (Чепелева, Рудницька, & Гуцол,

Питання психології

2021), нарративні міжкультурні дослідження (Nam, Bai, English, & Kulich, 2025).

Методи дослідження: аналіз психологічної літератури з проблем дослідження; порівняння, узагальнення й інтерпретація концептуальних положень нарративної психології; нарративна технологія конструювання особистісного досвіду «Опорні особистісні запитання» (С.Ю. Рудницька), аналіз нарративів.

Результати і обговорення. з метою визначення специфіки динаміки особистісних нарративів у процесі психологічного супроводу внутрішньо переміщених осіб у кризових умовах, пов'язаних з російським воєнним вторгненням в Україну, нами було проведено емпіричне дослідження, у якому взяли участь 150 внутрішньо переміщених осіб (30 осіб склали пілотажну групу та 120 осіб – основну групу респондентів) віком від 18 до 24 років. Звернення до цієї вікової групи зумовлюється нагальною необхідністю формування в українській молоді ресурсів для продуктивного розв'язання нагальних життєвих задач у

контексті кризи та соціальної турбулентності.

На етапі пілотажного дослідження застосування нарративної технології «Опорні особистісні запитання» (Рудницька, 2024), що спрямована на конструювання ретроспективних, актуальних та проспективних автонаративів, уможливило визначення основних типів трансформацій особистісних нарративів:

- структурної – зміна композиції та логіки викладу досвіду;
- темпоральної – включення минулого та майбутнього у смислове поле нарративу;
- смислової – переосмислення травматичних подій, поява нових значень;
- рольової – зміна суб'єктної позиції від пасивного до активного;
- ціннісної – переоцінка життєвих орієнтирів, мотивації, етичних засад.

Для оцінки ступеня вираженості (рівня) трансформацій нарративів респондентів, нами було визначено певні критерії на основі наявності/відсутності конкретних текстових ознак у висловлюваннях особистості, що наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Критерії визначення рівня трансформацій особистісних нарративів у процесі психологічного супроводу

Рівень трансформації Тип трансформації	Відсутня	Часткова	Виражена
Структурна	Фрагментарність, безконтекстні висловлювання, прості речення-ланцюжки («Я встав. Пішов. Побачив.»).	Базова структура (вступ–подія–висновок); з'являються логічні сполучники («спочатку», «згодом», «потім»).	Цілісна композиція; причинно-наслідкова логіка, наявність узагальнень, рефлексій.
Темпоральна	Орієнтація лише на теперішній момент або фіксація на минулому.	Поява згадок про минуле або майбутнє, але без їх інтеграції в загальний нарратив.	Логічне та смислове об'єднання минулого, теперішнього і майбутнього у єдину часову рамку.
Смислова	Опис без осмислення («Було погано», «Все зруйновано»).	Окремі спроби осмислення, з'являються запитання до себе («Чому це сталося?»).	Переосмислення досвіду, формулювання нових сенсів, трансценденція втрати.
Рольова	Позиція жертви, пасивність («Мене змусили», «Я не міг нічого змінити»).	Вияв активної ролі в окремих епізодах («Я вирішив...», «Я наважився...»).	Суб'єктність, відповідальність, управління подіями й життям («Я створив...», «Я дію...», «Я впливаю...»).

Питання психології

Рівень трансформації	Відсутня	Часткова	Виражена
Тип трансформації			
Ціннісна	Відсутність ціннісних орієнтирів або автоматичне слідування зовнішнім нормам.	Згадки про важливе або значуще без пояснень; початкове осмислення.	Усвідомлені й виразно артикульовані цінності, інтегровані в ідентичність («Для мене головне — свобода, взаємодтримка, гідність»).

Отже, для кожного типу трансформацій застосовуються окремі критерії з урахуванням текстових індикаторів:

- структурна – від перелічення дій до логічно побудованої історії з причинно-наслідковими зв'язками.
- темпоральна – від фіксації теперішнього до звернення до минулого досвіду та конструювання майбутнього.
- смислова – від опису без оцінки до повної реінтерпретації та осмислення досвіду.
- рольова – від позиції жертви до активної суб'єктності («я вирішую», «я змінюю»).
- ціннісна – від відсутності згадок до чітко сформульованих та інтегрованих особистісних цінностей.

Через те, що застосування наративної технології «Опорні особистісні запитання» (Рудницька, 2024) передбачає можливий розвиток життєвої компетентності особистості у трьох вимірах, у таблиці 2 узагальнено результати аналізу наративів респондентів за вищенаведеними типами і рівнями трансформацій в інноваційному, адаптаційному та рутинно-селективному вимірах.

Таблиця 2

Особливості динаміки наративів внутрішньо переміщених осіб за вимірами розвитку життєвої компетентності

Вимір	Типи трансформацій	Рівні трансформацій	Приклади текстових змін
Рутинно-селективний	Структурна, темпоральна	Часткова виражена →	Було: «Живу день за днем». → Стало: «Я щодня планую свій ранок і дії на випадок тривоги».
Адаптаційний	Смислова, рольова, ціннісна	Часткова виражена →	Було: «Я не знаю, як далі жити». → Стало: «Я втратив дім, але зрозумів, що можу допомагати іншим».
Інноваційний	Темпоральна, смислова, рольова, ціннісна	Виражена	Було: «Усе скінчено». → Стало: «Я створюю новий сенс життя, допомагаючи ЗСУ через IT-рішення».

З метою ілюстрації застосування запропонованого алгоритму наведемо приклад аналізу трансформацій особистісних наративів респондентів.

Приклад 1. (Від рутинно-селективного до інноваційного виміру)

Наратив до роботи з психологом: *«Обставини змусили мене виїхати з квартири, і я живу в підвалі. Не знаю, чого чекати далі. Щодня думаю тільки про те, як вижити. Усе здається безглуздом. Немає сил навіть думати про завтра».*

Аналіз наратива:

- структурна – відсутня: перелік без розвитку подій чи висновку;
- темпоральна – відсутня: виключно «теперішній час», без згадок про минуле або майбутнє;
- смислова – відсутня: емоційне виснаження без смислових висновків.
- рольова – відсутня: пасивна позиція, вживання конструкцій типу «мене виселили»;

Питання психології

- ціннісна – відсутня: жодної згадки про власні орієнтири, пріоритети чи сенси.

Наратив після роботи з психологом: *«Я втратив житло, але це навчило мене цінувати підтримку. Зараз я долучився до ініціативи, яка допомагає іншим переселенцям знайти тимчасове житло. Це дає мені відчуття впевненості та гідності. Я хочу надалі розвивати цей проєкт і долучити до нього інших. Мій біль перетворився на дію, яка має значення».*

Аналіз наратива:

- структурна – виражена: логічна побудова тексту (подія → висновок → дія → мета);
- темпоральна – виражена: інтеграція минулого, теперішнього та майбутнього;
- смислова – виражена: трансценденція травми, нове значення втрати;
- рольова – виражена: активна позиція, суб'єктність, ініціатива;
- ціннісна – виражена: чітке формулювання цінностей («гідність», «підтримка», «значення»).

Наведений приклад демонструє перехід з рутинно-селективного до інноваційного виміру життєвої компетентності завдяки послідовній роботі з наративними технологіями. Зміни фіксуються як у змістовому, так і в структурному, часовому та емоційно-мотиваційному рівнях наративу.

Стисло наведемо приклади трансформацій за іншими вимірами.

Приклад 2. (Від рутинно-селективного до адаптаційного виміру)

Наратив до роботи з психологом: *«Щоранку прокидаюся, п'ю каву і йду на склад. Ми щось вантажимо, розвозимо. Все це повторюється. Просто тримаюся. Іноді здається, що це ніколи не закінчиться».*

Аналіз. Структура уривчаста, події не поєднані смислово. Текст прив'язаний лише до теперішнього моменту. Відсутнє осмислення, автор виступає пасивним виконавцем. Цінності або внутрішня мотивація не виражені.

Наратив після роботи з психологом: *«Колись я працював у банку. Тепер щодня збираю допомогу для фронту. Я бачу, що моя праця потрібна – вона рятує життя. Саме це додає мені сенсу і тримає на плаву».*

Аналіз. Простежується часовий контраст, логічна структура, осмислення дій як значущих. Особа діє як суб'єкт, формулює особисту мотивацію і цінність праці.

Приклад 3. (Від адаптаційного до інноваційного виміру)

Наратив до роботи з психологом: *«Коли я втратив житло, то відчув себе розгубленим. Проте згодом почав допомагати переселенцям і відчув, що це мені важливо. Я організовую пошук тимчасового житла, консультуюсь з іншими волонтерами. Інколи важко, але я бачу результат. Мені хочеться робити більше».*

Аналіз. Є структура, суб'єктність та початкове осмислення нової ролі. Тимчасові орієнтири присутні, але немає далекоглядної перспективи. Цінності окреслено, однак ще не інтегровано в систему ідентичності.

Наратив після роботи з психологом: *«Я розпочав проєкт психологічної підтримки для родин військових. Раніше я працював у клініці, але війна змусила мене шукати нові форми допомоги. Зараз я бачу свою місію в тому, щоб відновлювати гідність і силу в людях. Я хочу перетворити це на довгострокову програму підтримки, яка працюватиме й після перемоги. Це моя справа життя».*

Аналіз. Текст демонструє інтеграцію минулого досвіду, теперішніх дій і майбутніх планів. Високий рівень суб'єктності, виразна мотивація, чітко сформульована місія. Цінності набули ідентифікаційного значення, структура тексту логічно завершена.

Узагальнимо результати аналізу динаміки наративів внутрішньо переміщених осіб у процесі психологічного супроводу за вимірами розвитку життєвої компетентності особистості в таблиці 3.

Динаміки нарративів внутрішньо переміщених осіб у процесі психологічного супроводу за вимірами розвитку життєвої компетентності особистості

Вимір	Структурні ознаки	Темпоральні ознаки	Семантичні ознаки	Рольові ознаки	Ціннісні ознаки
Рутинно-селективний	Фрагментарні речення, перелік дій без логіки	Фокус на «тепер», згадок про минуле або майбутнє	Відсутність інтерпретацій, опис без оцінок	Пасивність, виконання зовнішніх вказівок	Відсутність згадок про цінності
Адаптаційний	Поява зв'язності, причинно-наслідкових фраз	Контраст між минулим і теперішнім, поява прагнень	Усвідомлення сенсу подій, обґрунтування власних дій	Окремі активні дії, епізоди ініціативи	Початкова артикуляція важливих для себе речей
Інноваційний	Повна структура: вступ, подія, рефлексія, висновок	Інтеграція минулого, теперішнього і майбутнього	Глибоке переосмислення досвіду, формування нових сенсів	Послідовна суб'єктивність, авторська позиція	Чітко сформульовані та інтеріоризовані особистісні цінності

Як видно з таблиці 3, кожен із трьох вимірів розвитку життєвої компетентності – рутинно-селективний, адаптаційний та інноваційний – має власну конфігурацію текстових ознак, що уможливають визначити особливості нарративу за п'ятьма типами виокремлених трансформацій.

Аналіз текстів респондентів також показав, що перехід між вимірами фіксується не лише змістовно. Зокрема у рутинному вимірі переважає фіксація дії як рутини без усвідомлення мети, тоді як на інноваційному рівні з'являється рефлексія, відповідальність і смислова інтеграція.

Переходи між вимірами розвитку життєвої компетентності супроводжуються поступовою трансформацією особистісних нарративів за п'ятьма типами: структурною, темпоральною, семантичною, рольовою та ціннісною. Основними діагностичними індикаторами зростання постають: поява причинно-наслідкових зв'язків, розширення часової перспективи, формування нових смислів, активна суб'єктивна позиція та усвідомлені особистісні цінності. У процесі переходу з рутинного до адаптаційного виміру особистість поступово починає осмислювати досвід, проявляти ініціативу, рефлексувати над подіями. Під час переходу до інноваційного виміру домінують ознаки інтеграції досвіду, наявність стратегічного бачення та оформлення нарративу «місії» (призначення, сенсу життя тощо). Таким чином, динаміка переходів фіксується як за змістом текстів, так і за певними мовними ознаками, що може бути використано у психологічному консультуванні вразливих категорій населення, супроводі ветеранів війни, в освітній та терапевтичній практиці в цілому.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави для формулювання таких висновків.

1. Особистісні нарративи є чутливим індикатором рівня розвитку життєвої компетентності тимчасово переміщених осіб в умовах війни.

2. Трансформації особистісних нарративів відбуваються у п'яти ключових контекстах: структурному, темпоральному, семантичному, рольовому та ціннісному.

3. Застосування нарративної технології «Опорні особистісні запитання» сприяє поступовому переходу особистості від рутинних практик повсякденності до інноваційного смислотворення особистості.

4. Запропоновані текстові критерії дають змогу якісно аналізувати динаміку змін, виявляти рівень життєвої компетентності та розробляти ефективні психотерапевтичні стратегії допомоги внутрішньо переміщеним особам під час війни в Україні.

Перспективи подальших досліджень проблеми ми вбачаємо в застосуванні типології трансформацій особистісних нарративів як інструменту психологічної діагностики у процесі психологічного супроводу, в активному поширенні нарративних технологій у різноманітних сферах суспільного життя в умовах тривалої війни в Україні.

Список використаних джерел

1. Рудницька, С. Ю. (2024). Наративна технологія розвитку життєвої компетентності особистості. *Технології розвитку інтелекту*. 8. 2(36). DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2024.8.2.4>
2. Чепелева, Н. В., Рудницька, С. Ю., Гуцол, К. В. (2021). Діагностичний інструментарій визначення наративної компетентності особистості. *Технології розвитку інтелекту*. Т. 5. № 1 (29). URL: https://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/546
3. Atkinson, R. (2007). The life story interview as a bridge in narrative inquiry. *Handbook of narrative inquiry. Mapping a methodology*. 224-245 DOI: <https://doi.org/10.4135/9781452226552>
4. Brockmeier, J., Harré, R., & Brockmeier, J. (2001). Narrative: Problems and promises of an alternative paradigm. *Studies in narrative. Narrative and identity: studies in autobiography, self and culture*. John Benjamins Publishing Company, 39-58. URL: <https://doi.org/10.1075/sin.1.04bro>.
5. Bruner, J. (1987). Life as Narrative. *Social Research*, 54(1), 11-32. DOI: 10.1353/sor.2004.0045
6. Crossley, M. L. (2000). *Introducing narrative psychology. Self, trauma and the construction of meaning*. Philadelphia: Open university press.
7. Friedman, J. G., & Combs, D. (1996). *Narrative therapy: the social construction of preferred realities*. New York: W. Norton & Company.
8. Herman, D. (2009). *Basic elements of narrative*. London: Wiley-Blackwell. DOI: 10.1002/9781444305920.fmatter
9. Johnson, S. A., Noble, N. C., Slavin, L., & Hartshorne, T. S. (2022). Fathers and Charge Syndrome: Impact on the Life Tasks. *The Journal of Individual Psychology* 78(4), 441-464. DOI:10.1353/jip.2022.0047
10. McAdams, D. P. (2008). Personal narratives and the life story. *Handbook of personality: Theory and research (3rd ed.)*. New York: Guilford Press. 242-262.
11. Nam, B. H., Bai, Q., English, A. S., & Kulich, S. J. (2025). Meta-autoethnography as a co-constructive descriptive and narrative methodology: Post-pandemic responses to new research agendas in intercultural relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 105, 102144. DOI:[10.1016/j.ijintrel.2025.102144](https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2025.102144)
12. Paul, R. R., & Erin, J. S. (2020). Life Tasks and Psychological Muscle. *The Journal of Individual Psychology University of Texas Press*. 76(4), 308-327 <https://doi.org/10.1353/jip.2020.0032>
13. Rosenthal, G. (2006). The Narrated Life Story: On the Interrelation Between Experience, Memory and Narration. In: *Narrative, Memory & Knowledge: Representations, Aesthetics, Contexts*. University of Huddersfield, Huddersfield, 1-16.
14. Sala, A., Punie, Y., Garkov, V., & Cabrera, M. (2020). LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence, EUR 30246 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg. DOI:10.2760/922681
15. Sarbin, T. R. (1986). *Narrative Psychology: The Storied Nature of Human Conduct*. New York: Praeger.
16. Schmid, W. (2010) *Narratologie*. Berlin: De Gruyter. URL: http://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/4894/2/Chapter_1_-_Gabriele_Rosenthal.pdf.
17. White, M. (2010). *Narrative Practice Maps: An Introduction to Narrative Therapy*. W. W. Norton & Company (Illustr. ed.).

References

1. Rudnyts'ka, S. YU. (2024). Naratyvna tekhnolohiya rozvytku zhytlyevoyi kompetentnosti osobystosti. [Narrative Technology for the Development of Personal Life Competence]. *Tekhnolohiyi rozvytku intelektu. – Intelligence development technologies*. Vol. 8. 2 (36). DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2024.8.2>. (in Ukrainian).
2. Chepelieva, N. V., Rudnytska, S. Yu., & Hutsol, K. V. (2021). Diahnostychnyi instrumentarii vyznachennia naratyvnoi kompetentnosti osobystosti [Diagnostic tools for determining the narrative competence of an individual]. *Tekhnolohii rozvytku intelektu. – Intelligence development technologies*. Vol. 5. 1 (29). URL:https://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/546 (in Ukrainian).
3. Atkinson, R. (2007). The life story interview as a bridge in narrative inquiry. *Handbook of narrative inquiry. Mapping a methodology*. 224-245 DOI: <https://doi.org/10.4135/9781452226552>
4. Brockmeier, J., Harré, R., & Brockmeier, J. (2001). Narrative: Problems and promises of an alternative paradigm. *Studies in narrative. Narrative and identity: studies in autobiography, self and culture*. John Benjamins Publishing Company, 39-58. URL: <https://doi.org/10.1075/sin.1.04bro>.
5. Bruner, J. (1987). Life as Narrative. *Social Research*, 54(1), 11-32. DOI: 10.1353/sor.2004.0045

6. Crossley, M. L. (2000). *Introducing narrative psychology. Self, trauma and the construction of meaning*. Philadelphia: Open university press.
7. Friedman, J. G., & Combs, D. (1996). *Narrative therapy: the social construction of preferred realities*. New York: W. Norton & Company.
8. Herman, D. (2009). *Basic elements of narrative*. London: Wiley-Blackwell. DOI: 10.1002/9781444305920.fmatter
9. Johnson, S. A., Noble, N. C., Slavin, L., & Hartshorne, T. S. (2022). Fathers and Charge Syndrome: Impact on the Life Tasks. *The Journal of Individual Psychology* 78(4), 441-464. DOI:10.1353/jip.2022.0047
10. McAdams, D. P. (2008). Personal narratives and the life story. *Handbook of personality: Theory and research (3rd ed.)*. New York: Guilford Press. 242-262.
11. Nam, B. H., Bai, Q., English, A. S., & Kulich, S. J. (2025). Meta-autoethnography as a co-constructive descriptive and narrative methodology: Post-pandemic responses to new research agendas in intercultural relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 105, 102144. DOI:[10.1016/j.ijintrel.2025.102144](https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2025.102144)
12. Paul, R. R., & Erin, J. S. (2020). Life Tasks and Psychological Muscle. *The Journal of Individual Psychology University of Texas Press*. 76(4), 308-327 <https://doi.org/10.1353/jip.2020.0032>
13. Rosenthal, G. (2006). The Narrated Life Story: On the Interrelation Between Experience, Memory and Narration. In: *Narrative, Memory & Knowledge: Representations, Aesthetics, Contexts*. University of Huddersfield, Huddersfield, 1-16.
14. Sala, A., Punie, Y., Garkov, V., & Cabrera, M. (2020). LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence, EUR 30246 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg. DOI:10.2760/922681
15. Sarbin, T. R. (1986). *Narrative Psychology: The Storied Nature of Human Conduct*. New York: Praeger.
16. Schmid, W. (2010) *Narratologie*. Berlin: De Gruyter. URL: http://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/4894/2/Chapter_1_-_Gabriele_Rosenthal.pdf.
17. White, M. (2010). *Narrative Practice Maps: An Introduction to Narrative Therapy*. W. W. Norton & Company (Illustr. ed.).

Summary

PECULIARITIES OF THE DYNAMICS OF PERSONAL NARRATIVES IN THE PROCESS OF PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR INTERNALLY DISPLACED PERSONS

Khomenko L. PhD student at the H.S. Kostiyk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Rudnytska S. Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of Department of Cognitive Psychology H. S. Kostiyk Institute of Psychology of the the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Introduction. This article examines the dynamics of transformations in personal narratives during the psychological support of internally displaced persons in the context of war. The war, which has brought destruction, suffering, and mass displacement, has simultaneously posed a number of complex challenges to both society and the state. One of the most urgent issues is that of internally displaced persons, who have faced not only the loss of their homes and familiar ways of life but also the need to adapt to new and often difficult conditions of existence. In this context, narrative practices emerge as an effective tool for constructing and reconstructing personal life experience, enabling individuals to find meaning in the events of a changing everyday reality and to form behavioral strategies aimed at solving essential life tasks. The narrative approach, grounded in the concept of constructing personal experience through storytelling, serves as an effective means of self-reflection and meaning-making. Through personal narratives, internally displaced persons are able to gain deeper insight into their values, motivational orientations, and life goals, forming a coherent sense of self under crisis conditions caused by war. The application of narrative practices in providing psychological support to internally displaced individuals contributes to the development of life competence, facilitates the resolution of key existential challenges, strengthens psychological resilience, and activates processes of self-awareness and the formation of adaptive behavioral strategies in wartime conditions.

Purpose. The purpose of this article is to explore the dynamics of personal narratives during the psychological support of internally displaced persons amidst the war in Ukraine.

Methods: Analysis of psychological literature on the research problem; comparison, generalization, and interpretation of conceptual principles of narrative psychology; the narrative technique of constructing personal experience “Core Personal Questions” (S. Rudnytska); and narrative analysis.

Originality. The scientific novelty of the research findings lies in the characterization of the dynamics of internally displaced persons' narratives during psychological support across three dimensions of life competence development: routine-selective, adaptive, and innovative, within the context of war in Ukraine. It has been established that transitions between the dimensions of life competence development are accompanied by a gradual transformation of personal narratives across five types: structural, temporal, semantic, role-related, and value-based. The key diagnostic indicators of growth include: the emergence of cause-and-effect relationships, the expansion of temporal perspective, the formation of new meanings, an active subjective stance, and conscious personal values. The proposed narrative tools for life competence development provide a foundation for further scientific and methodological advancements aimed at delivering psychological support in various spheres of social practice, including education, psychological counseling, social work, and particularly in the psychological rehabilitation of military personnel. This will facilitate a constructive reinterpretation of traumatic war events.

Conclusion. Personal narratives serve as a sensitive indicator of the level of life competence development among internally displaced persons in the context of war. Transformations of personal narratives occur within five key contexts: structural, temporal, semantic, role-related, and value-based. The application of the narrative technology “Core Personal Questions” facilitates the gradual transition of the individual from routine everyday practices to innovative personal meaning-making. The proposed textual criteria enable a qualitative analysis of narrative changes, the identification of the level of life competence, and the development of effective psychotherapeutic strategies for supporting internally displaced persons during the war in Ukraine. Prospects for further research lie in applying the typology of personal narrative transformations as a tool for psychological diagnosis within the process of psychological support, as well as in the active dissemination of narrative technologies across various spheres of social life under the conditions of prolonged war in Ukraine.

Keywords: personality; narrative; life competence; internally displaced persons; war; psychological support; narrative transformation.

Концептуалізація, методика – Рудницька С. Ю.

Аналіз нарративів, візуалізація результатів – Хоменко Л. М.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

The authors declare that they have no conflict of interest.

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 13.06.25.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 22.06.25.

© 2025. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.